

STAROSTWO POWIATOWE
W ZDUŃSKIEJ WOLI
ul. Złotnickiego 25
98-220 ZDUŃSKA WOLA

***Sprawozdanie za okres dwóch lat z realizacji Powiatowego
Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu
Zduńskowolskiego na lata 2024-2027***

Zduńska Wola, styczeń 2026 r.

Sprawozdanie z realizacji Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2024-2027

I. Wprowadzenie

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2024-2027 przyjęty został przez Radę Powiatu Zduńskowolskiego Uchwałą nr LXVIII/67/23 Rady Powiatu Zduńskowolskiego w Zduńskiej Woli z dnia 30 listopada 2023 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2024 r. poz. 1335) i Uchwałą nr LXIX/83/23 Rady Powiatu Zduńskowolskiego w Zduńskiej Woli z dnia 28 grudnia 2023 r. (Dz. Urz. Woj. Łódzkiego z 2024 r. poz. 1336), po uzyskaniu pozytywnej opinii Łódzkiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 18 października 2023 r. Głównym celem opracowania Programu było zamierzone modelowanie indywidualnego lokalnego dziedzictwa kulturowego i eksponowanie jego zasobów, co przyczyni się do propagowania dorobku kultury materialnej i niematerialnej, zacieśnienia więzi lokalnych, podtrzymywania obyczajów i podniesienia atrakcyjności rekreacyjnej Powiatu Zduńskowolskiego. Celem nadrzędnym Programu było przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, rewaloryzacyjnych, renowacyjnych i remontowych zabytkowych obszarów i obiektów na terenie Powiatu Zduńskowolskiego, będących genezą chluby i postumentem zrównoważonego rozwoju obszaru opartego o walory krajobrazu przyrodniczo – kulturowego.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, 1907; z 2025 r. poz. 537, 1168, 1673) Zarząd Powiatu sporządza co 2 lata sprawozdanie z realizacji powiatowego program opieki nad zabytkami i przedstawia go Radzie Powiatu. Niniejszy dokument opracowany został na podstawie informacji własnych Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli.

Niniejsze sprawozdanie obejmuje rok 2024 i 2025.

W w/w ustawie ustawodawca określił, co należy rozumieć przez ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań, mających na celu:

- 1) zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
- 2) zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
- 3) udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
- 4) przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
- 5) kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
- 6) uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska.

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków do:

- 1) naukowego badania i dokumentowania zabytku;
- 2) prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
- 3) zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
- 4) korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
- 5) popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury.

W Powiecie Zduńskowolskim znajduje się wiele pamiątek przeszłości. Do Wojewódzkiego Rejestru Zabytków wpisano 29 oznakowanych zabytków architektury i budownictwa, głównie obiektów sakralnych, dworów szlacheckich oraz zespołów dworsko-parkowych.

Miasto Zduńska Wola: 10

- kościół par. pw. WNMP, ul. Kościelna, 1891, nr rej.: 382/A z 23.08.1991
- kościół ewangelicko-augsburski, 1866-1868, nr rej.: 410 z 17.05.1976
- d. plebania ewangelicko-augsburska, ob. Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st., 1895, nr rej.: 380 z 17.10.1989
- d. cmentarz żydowski, ul. Kacza 18, ok. 1828 r., nr rej.: A/101 z 27.12.2010 r.
- dom św. Maksymiliana Kolbego (dom tkacki), ul. św. M. Kolbego 9, drewn., XIX, nr rej.: 388/A z 02.05.1991
- dom, ul. Kościelna 13, 1838, nr rej.: 301 z 30.12.1967 oraz 960-XIII-77
- dom, ul. Kościuszki 9 (d. pastorówka), 1 poł. XIX, nr rej.: 992 z 30.12.1967
- dom, ul. Kościuszki 11, 1 poł. XIX, nr rej.: 993 z 30.12.1967
- budynek Państwowego Liceum Sztuk Plastycznych, ul. Sieradzka 29, pocz. XX, nr rej.: 318 z 22.02.1985
- dom, ul. Żłotnickiego 6, 1 poł. XIX, nr rej.: 995 z 30.12.1967

Gmina Zduńska Wola: 2

Korczew

- kościół par. pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej, drewn., 1729, 1930, nr rej.: 824 z 28.12.1967

Wojślawice

- dwór, 1780, 1 poł. XIX, nr rej.: 868 z 28.12.1967

Gmina Szadek: 11

Lichawa

- park, nr rej.: 294/8 z 20.08.1977

Prusinowice

– zespół dworski, 1 poł. XIX, XX:

- dwór, nr rej.: 836 z 28.12.1967
- oficyna, nr rej.: 838 z 28.12.1967
- spichlerz, nr rej.: 837 z 28.12.1967

Przatów Górny

- spichlerz, XIX, nr rej.: 438 z 25.07.1967

Przatów

- park, nr rej.: 296/10 z 20.08.1977

Rzepiszew

– zespół dworski, 1835-40:

- dwór, nr rej.: 399/A z 05.04.1993
- park, nr rej.: 290 z 08.02.1979

Szadek

- kościół par. pw. Wniebowzięcia WNMP, mur., XIV-XIX, nr rej.: 850 z 28.12.1967
- dzwonnica, mur., XIV, nr rej.: 851 z 28.12.1967

Wola Krokocka

- park, XIX, nr rej.: 295/9 z 20.08.1977

Gmina Zapolice: 6

Kalinowa

- dwór, pocz. XIX, nr rej.: 434 z 24.07.1967 i z 9.01.1996

Pstrokonie

– zespół dworski, XIX:

- dwór, nr rej.: 307/5/82 z 28.08.1982
- park, nr rej.: 423/A z 28.12.1998

Rembieszów

- kaplica dworska, pocz. XIX, nr rej.: 439 z 25.07.1967

Strońsko

- kościół par. pw. św. Urszuli, 1 poł. XIII, XVIII, nr rej.: 69-IV-17 z 9.09.1949 oraz 49 z 21.07.1967
- kaplica cmentarna, pocz. XIX, nr rej.: 74-IV-22 z 9.09.1949 oraz 50 z 20.07.1967

II. Realizacja Programu

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Zduńskowolskiego określa kierunki i działania podejmowane przez gminy w Powiecie Zduńskowolskim, mające na celu szeroko pojętą ochronę dziedzictwa kulturowego. Opieka nad zabytkami stanowi jeden z obszarów działania dla władz lokalnych. W okresie sprawozdawczym, za pomocą dostępnych instrumentów prawnych, finansowych i społecznych podejmowane były działania, które miały na celu zachowanie dziedzictwa kulturowego na terenie Powiatu Zduńskowolskiego.

W sprawozdaniu odniesiono się do niżej wymienionych kierunków i działań Programu.

1. Zachowanie ciągłości cennych wartości dziedzictwa kulturowego

W celu zachowania cennych wartości dziedzictwa kulturowego Powiatu Zduńskowolskiego przeprowadzono prace konserwatorskie oraz remontowe przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. Celem konserwacji było przede wszystkim zahamowanie procesu zniszczeń, jakim uległy obiekty oraz przywrócenie im wartości estetycznych oraz funkcjonalnych.

Zgodnie z § 3 ust. 2. Uchwały nr LI/45/22 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 30 września 2022 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z 2022 r. poz. 7188 z dnia 8 grudnia 2022 r.) – wnioski o dotację składa się do Zarządu Powiatu Zduńskowolskiego w sekretariacie Starostwa Powiatowego do 31 marca danego roku budżetowego.

Zgodnie z § 3 ust. 11 i 12 Uchwały nr LI/45/22 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 30 września 2022 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (Dziennik Urzędowy Województwa Łódzkiego z 2022 r. poz. 7188 z dnia 8 grudnia 2022 r.) – Zarząd Powiatu Zduńskowolskiego przygotowuje i przedstawia Radzie Powiatu projekt uchwały w sprawie przyznania dotacji celowej, określonej w § 2 ust. 2 uchwały Nr LI/45/22 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 30 września 2022 r. Decyzję o przyznaniu dotacji podejmuje Rada Powiatu w drodze uchwały. Komisja opiniująca wnioski w sprawie przyznania dotacji celowej na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu zduńskowolskiego w danym roku dokonuje oceny formalnej i merytorycznej ofert zgodnie z przyjętym Regulaminem, przedkładając Zarządowi Powiatu Zduńskowolskiego wyniki swojej pracy w Protokole. Zarząd Powiatu Zduńskowolskiego na swym posiedzeniu zapoznaje się i opiniuje projekt uchwały Rady Powiatu Zduńskowolskiego w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu zduńskowolskiego w danym roku.

Przyznane dotacje w roku 2024 przez Samorząd Powiatu Zduńskowolskiego:

1) Parafia Rzymskokatolicka św. Katarzyny Aleksandryjskiej Dziewicy i Męczennicy w Korczewie (dotacja powiatowa: 32 000,00 zł)

Wniosek wpłynął w terminie, w dniu 25 marca 2024 r.

Wnioskowana kwota dotacji: 40 000,00 zł (co stanowi 24,53 % całej wartości robót)

Środki własne: 123 098,00 zł (co stanowi 75,47 % całej wartości robót)

Całkowita wartość robót: 163 098,00 zł

Cel, zakres i efekt robót:

W drewnianym kościele parafialnym od kilkunastu lat trwały roboty budowlane, remonty oraz prace restauratorskie i konserwatorskie, które miały na celu powstrzymanie postępującego procesu zniszczeń i zabezpieczenie obiektu przed dalszą destrukcją. Celem zadania było w pierwszej kolejności powstrzymanie procesów niszczących, a w drugiej przywrócenie wartości ekspozycyjnych obiektu. W nawiązaniu do przeprowadzonej analizy kościoła stwierdzono ślady żerowania szkodników drewna tj. spuszczel kołatka domowego w całej kubaturze obiektu. Z uwagi na najwyższą skuteczność zwalczania szkodników drewna, dostępność drewna, zakres porażenia oraz kubaturę obiektu zalecane było zastosowanie zabiegu fumigacji, inaczej gazowania obiektu przy użyciu fosforowodoru PH₃, poprzedzone uszczelnieniem obiektu (gazoszczelną folią) oraz przeprowadzenie kontrolnych elektronicznych pomiarów stężenia gazu w trakcie gazowania i kolejnych dogazowań obiektu. Zakres planowanych prac obejmował:

1. oznakowanie terenu wokół obiektu;
2. uszczelnienie obiektu gazoszczelną folią;
3. zagazowanie obiektu oraz oznakowanie budynku informacjami ostrzegawczymi;
4. wykonanie kontrolnych elektronicznych pomiarów stężenia gazu na danym obiekcie oraz dogazowań obiektu;
5. odwietrzenie obiektu po okresie karencji oraz wykonanie końcowych pomiarów stężenia, aż do osiągnięcia wartości zerowej stężenia fumigantu w powietrzu wewnątrz obiektu;
6. ozonowanie i przekazanie obiektu.

Wykonanie wyżej wymienionych prac zapobiegnie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytku oraz przyczyni się do ochrony i zachowania zabytku w należytym stanie.

Termin realizacji: czerwiec 2024 – grudzień 2024

Podstawa udzielenia dotacji: Uchwała nr II/17/24 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 24 maja 2024 r. w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu zduńskowolskiego w roku 2024

2) Parafia Ewangelicko-Augsburska w Zduńskiej Woli (dotacja powiatowa: 8 000,00 zł)

Wniosek wpłynął w terminie, w dniu 27 marca 2024 r.

Wnioskowana kwota dotacji: 10 000,00 zł (co stanowi 50 % całej wartości robót)

Środki własne: 10 000,00 zł (co stanowi 50 % całej wartości robót)

Całkowita wartość robót: 20 000,00 zł

Cel, zakres i efekt robót:

Wykonanie projektu budowlanego zgodnie z przepisami prawa budowlanego. Kościół od wielu lat nie był remontowany. Przeciekał dach, tworzyły się zacieki na suficie i ścianach. Pojawiły się ubytki w tynku na elewacji, ubytki w gzymsach, a ewentualne odpadające fragmenty gzymsu zagrażały bezpieczeństwu. Budynek nie posiadał izolacji pionowej ani drenażu odwadniającego, co powodowało zawilgocenie ścian kościoła.

Termin realizacji: maj 2024 – wrzesień 2024

Podstawa udzielenia dotacji: Uchwała nr II/17/24 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 24 maja 2024 r. w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu zduńskowolskiego w roku 2024

Przyznane dotacje w roku 2025 przez Samorząd Powiatu Zduńskowolskiego:

1) Parafia Rzymskokatolicka pw. św. Urszuli w Strońsku (dotacja powiatowa: 43 000,00 zł)

Wniosek wpłynął w terminie, w dniu 27 marca 2025 r.

Wnioskowana kwota dotacji: 43 000,00 zł (co stanowi 49,99 % całej wartości robót)

Środki własne: 43 022,50 zł (co stanowi 50,01 % całej wartości robót)

Całkowita wartość robót: 86 022,50 zł

Określenie zakresu prac i uzasadnienie celowości wykonania prac:

Celem prac była konserwacja i restauracja klasycystycznego katafalku z Kościoła pw. św. Urszuli w Strońsku. Katafalk należy do jednych z niewielu zachowanych tego typu zabytków w kraju.

W skali Powiatu może być jedyny. Stanowi niezwykle cenny obiekt kultury. Po przeprowadzonej konserwacji i restauracji eksponowany jest w zabytkowej kaplicy cmentarnej w Strońsku.

Odrestaurowane wnętrze kaplicy, z tak cennym zabytkiem stanie się niezwykle wartościowym historycznie, kulturowo i artystycznie punktem na mapie Powiatu. Konieczne było podkreślanie wartości zabytku i możliwości podziwiania go w miejscu przeznaczonym do jego ekspozycji.

Podczas prac konserwatorskich odsłonięta i wzmocniona została substancja oryginalna obiektu.

Przeprowadzono pełną konserwację i restaurację katafalku z wykonaniem niezbędnych rekonstrukcji brakującego detalu. Odtworzone zostało jego pierwotne opracowanie plastyczne i kolorystyczne. Przywrócone zostały w pełni walory historyczne, artystyczne, estetyczne i użytkowe. Katafalk był bardzo zniszczony, z zabrudzeniami powierzchniowymi. Rozległe

zniszczenia były głównie konsekwencją zerowania owadów. Widoczne było silnie zdeintegrowane drewno, osypująca się mączka drzewna z dużych ubytków i otworów wylotowych owadów, uszkodzenia mechaniczne drewna. Konstrukcja wymagała pilnego ustabilizowania – ubytki polichromii, sięgające do drewna. Wskazane było natychmiastowe podjęcie prac konserwatorskich i restauratorskich. Brak podjęcia prac mogło skutkować nieodwracalnymi zmianami w strukturze drewna, detalu architektonicznym i polichromii.

Termin realizacji: od 1 czerwca 2025 r. do 30 października 2025 r.

Podstawa udzielenia dotacji: Uchwała nr XV/21/25 Rady Powiatu Zduńskowolskiego z dnia 9 maja 2025 r. w sprawie udzielenia dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze powiatu zduńskowolskiego w roku 2025

**Przyznane dotacje w roku 2024 i 2025 przez inne samorządy z terenu Powiatu
Zduńskowolskiego:**

MIASTO ZDUŃSKA WOLA

ROK 2024

Lp.	Podmiot, który otrzymał dotację na wykonanie prac przy zabytku	Wysokość dotacji [w zł]	Wysokość całego zadania [w zł]
1.	Właściciele budynku przy ul. Dąbrowskiego 27 (prace konserwatorskie)	30 000,00	32 400,00
2.	Właściciel budynku przy ul. Złotnickiego 16 (prace konserwatorskie)	17 500,00	20 500,00
3.	Secesja S.C., ul. Królewska 19 (prace konserwatorskie)	22 500,00	119 679,00
4.	Rodgan, ul. Fabryczna 4 (prace konserwatorskie)	20 000,00	Rezygnacja z umowy
RAZEM:		70 000,00	172 579,00

ROK 2025

Lp.	Podmiot, który otrzymał dotację na wykonanie prac przy zabytku	Wysokość dotacji [w zł]	Wysokość całego zadania [w zł]
1.	Właściciel budynku przy ul. Złotnickiego 18 (prace konserwatorskie)	8 000,00	35 000,00
2.	Wspólnota Mieszkaniowa, ul. Karsznicka 118 (prace remontowe)	12 000,00	25 432,35
3.	Secesja S.C., ul. Królewska 19 (prace remontowe)	25 000,00	65 000,00

4.	Właściciele budynku przy al. Kościuszki 10 (prace konserwatorskie)	25 000,00	54 180,00
5.	Spółdzielnia BONEX, ul. Szpitalna 4 (prace remontowe)	25 000,00	147 532,61
6.	Parafia Rzymskokatolicka pw. WNMP, ul. Kościelna 20 (prace konserwatorskie)	25 000,00	50 000,00
RAZEM:		120 000,00	377 144,96

GMINA ZDUŃSKA WOLA

ROK 2024

Lp.	Podmiot, który otrzymał dotację na wykonanie prac przy zabytku	Wysokość dotacji [w zł]	Wysokość całego zadania [w zł]
1.	Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Korczewie (prace konserwatorskie)	796 986,22 poprzez RF „Polski Ład”	796 986,22
RAZEM:		796 986,22	796 986,22

ROK 2025

Lp.	Podmiot, który otrzymał dotację na wykonanie prac przy zabytku	Wysokość dotacji [w zł]	Wysokość całego zadania [w zł]
1.	Kościół pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej w Korczewie (prace konserwatorskie)	315 200,00 zł poprzez RF „Polski Ład”	315 200,00 zł
RAZEM:		315 200,00	315 200,00

GMINA ZAPOLICE

Gmina Zapolice nie przyznała żadnej dotacji na prace przy zabytkach w roku 2024 i 2025.

GMINA I MIASTO SZADEK

Gmina i Miasto Szadek nie przyznała żadnej dotacji na prace przy zabytkach w roku 2024 i 2025.

2. Promocja, kreowanie zasobów i walorów Powiatu Zduńskowolskiego: edukacja regionalna

Zasoby dziedzictwa kulturowego w dobie gospodarki rynkowej posiadają nie tylko wartość historyczną, ale także wymierną wartość ekonomiczną. Świadome zarządzanie tymi zasobami i ich skuteczne wykorzystanie w połączeniu z promocją przyczynia się do rozwoju Powiatu

Zduńskowolskiego. Aby skutecznie kreować wartości i walory naszego regionu należy stworzyć mechanizm współpracy samorządów z terenu Powiatu Zduńskowolskiego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym poprzez opracowanie i aktualizację gminnych ewidencji zabytków oraz Programy opieki nad zabytkami dla gmin wchodzących w skład Powiatu Zduńskowolskiego.

Edukacja regionalna mieszkańców to kolejny ważny element w upowszechnianiu dziedzictwa kulturowego Powiatu Zduńskowolskiego. Istotną rolę odgrywały tu działania realizowane przez muzea znajdujące się na naszym obszarze.

1) Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola, ul. Stefana Prawdzic Złotnickiego 7, 98-220 Zduńska Wola

Jako placówka miejska, muzeum funkcjonuje od 1 stycznia 1994 roku. Jest to muzeum typu historycznego, gromadzi głównie archiwalia związane z dziejami Zduńskiej Woli. Pozyskuje również obiekty z zakresu archeologii, etnografii, sztuki, numizmatyki, przemysłu, rzemiosła i handlu. Zbiory gromadzone są w następujących działach: historycznym, technicznym, numizmatycznym, biograficznym, sztuki, militariów i archeologii – obejmują one ponad 10 tysięcy eksponatów. Po wcześniejszym zgłoszeniu w muzeum można korzystać z biblioteki regionalnej, uczestniczyć w lekcjach muzealnych oraz pójść z przewodnikiem na wycieczkę po mieście i okolicy.

2) Skansen Lokomotyw – Zduńska Wola Karsznice – Filia Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola, ul. Kolejowa 6, 98-220 Zduńska Wola

W skansenie zgromadzone są stare lokomotywy parowe, spalinowe i elektryczne z pierwszej połowy XX w., kolejka linowo-terenowa na Gubałówkę oraz kilka innych zabytkowych urządzeń kolejowych. Do skansenu należy również Izba Historii, w której znajdują się dokumenty dotyczące działalności Zakładu Taboru Kolejowego oraz makieta osiedla kolejowego Karsznice. Ze względów BHP zwiedzanie odbywa się z przewodnikiem.

3) Muzeum – Dom Urodzenia św. Maksymiliana Marii Kolbego, ul. Kolbego 9, 98-220 Zduńska Wola

Muzeum mieści się w domu, w którym późniejszy Święty – patron naszego miasta, stolicy Powiatu Zduńskowolskiego – przyszedł na świat. Jest to odremontowany, według dawnych wzorów dom tkacki. Placówkę otwarto 8 stycznia 1994 r., w dniu setnej rocznicy urodzin św. Maksymiliana. Ekspozycja została przygotowana i zaprojektowana przez pracowników i sympatyków miejskiego muzeum i zawiera zbiory tej placówki. Wystawa ukazuje kolejne etapy życia i działalności ojca Kolbego, jego drogę do świętości ze Zduńskiej Woli przez Polskę i świat aż do męczeńskiej śmierci w bunkrze głodowym KL Auschwitz. Z myślą o turystach i pielgrzymach nieznanym Zduńskiej Woli uwypuklono również przemysłowy charakter miasta: maszyny i urządzenia używane do produkcji tkanin (warsztaty tkackie, kołowrotki, zwijarki do nici, czółenka, stemple do tkanin, próbki gotowych materiałów itp.) przybliżają codzienną pracę rodziców Maksymiliana i setek innych rodzin w niegdysiejszej Zduńskiej Woli. Uzupełnieniem są dokumenty, świadectwa i dyplomy cechowe, fotografie i pocztówki ukazujące dawną społeczność

katolicką na tle wielokulturowej i wielonarodowościowej Zduńskiej Woli. Możemy także zajrzeć do pomieszczenia dawnej kuchni, w której skupiało się ówczesne życie rodzinne, i zasiąść przy gościnnym stole, w otoczeniu dawnych mebli i sprzętów kuchennych. Na placu za budynkiem muzeum znajduje się ołtarz polowy oraz Droga Różańcowa, poświęcona przez bpa Wiesława Meringa w czerwcu 2005 r.

4) Muzeum Dziejów Zgromadzenia Księży Orionistów w Polsce, ul. Łaska 88, 98-220 Zduńska Wola

W Muzeum znajdują się wystawy dotyczące założyciela zgromadzenia – św. Alojzego Orione, przedmioty kultu religijnego, a także zbiory dotyczące Ojca Świętego Jana Pawła II. Część ekspozycji ukazuje trudną pracę misjonarzy w Kenii, na Madagaskarze, w Meksyku, Argentynie, Brazylii, Urugwaju, Australii, na Białorusi i Ukrainie. Muzeum powstało dla upamiętnienia świętej pracy braci z ubogimi, ułomnymi, bezdomnymi, odepchniętymi, opuszczonymi i poniżonymi. Muzeum jest czynne na życzenie – po wcześniejszym zgłoszeniu na furcie klasztornej.

5) Izba Regionalna w Wojsławicach przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego, Wojsławice 118, 98-220 Zduńska Wola

Izba Regionalna przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Ustawicznego w Wojsławicach posiada zbiory (ponad 5 tys. eksponatów) związane z folklorem i tradycjami ludowymi z terenu Powiatu Zduńskowolskiego oraz regionu sieradzkiego. Izba dostępna jest dla zwiedzających po uprzednim uzgodnieniu telefonicznym.

6) Przyszkolna Izba Muzealna w Prusinowicach, Prusinowice 49, 98-240 Szadek

W Izbie Muzealnej znajdują się eksponaty związane z życiem mieszkańców wsi regionu sieradzkiego. Izba dostępna jest dla zwiedzających w czasie roku szkolnego po uprzednim uzgodnieniu telefonicznym.

3. Zachowanie tożsamości regionalnej i dziedzictwa kultury niematerialnej

Powyższe działanie jest realizowane poprzez promowanie i wspieranie działalności zespołów ludowych z terenu powiatu, stwarzanie im przestrzeni do prezentowania dorobku artystycznego podczas imprez i wydarzeń kulturalnych organizowanych przez Powiat Zduńskowolski. Wymienić tu należy następujące wydarzenia:

1) Powiatowe Dni ku czci św. Maksymiliana Marii Kolbego

Obejmują tradycyjnie uroczystości religijno-patriotyczne oraz imprezy kulturalne. Piknik z okazji Dni Powiatu Zduńskowolskiego jest imprezą integrującą o charakterze kulturalno-rozrywkowym, która łączy pokolenia. Zapewnia mieszkańcom Powiatu Zduńskowolskiego i regionu mnóstwo atrakcji oraz niezapomnianych wrażeń. Podczas Dni Powiatu prezentujemy nasze dziedzictwo kulturowe: folklor, sztuki muzyczne i wizualne.

2) Powiatowy Przegląd Kół Gospodyń Wiejskich i Miejskich

Koła Gospodyń to jedne z najstarszych organizacji wiejskich, które najbardziej aktywnie włączają się w życie społeczne, wykazują ogromną troskę o zachowanie dziedzictwa kulturowego swych praojców, strojów, języka i gwary, znacząco wpływając na rozwój sztuki ludowej, rękodzieła artystycznego, ochronę lokalnego folkloru oraz upowszechnianie receptur tradycyjnych potraw. Dorobek artystyczny Kół jest bardzo różnorodny i bogaty w wartości intelektualne, społeczne, religijne i estetyczne.

3) Regionalna Wystawa Rolno-Przemysłowa

Odwiedzający stoiska wystawiennicze mogą zapoznać się z ofertą kilkudziesięciu przedsiębiorców i usługodawców. Wystawa stanowi dla firm związanych z technologiami, przemysłem, budownictwem, rękodziełem, rolnictwem i przetwórstwem okazję do zaprezentowania swoich produktów, nawiązania kontaktów czy też zawarcia kontraktów handlowych. Wystawa Rolno-Przemysłowa, jako impreza wystawiennicza, promuje krajowych i lokalnych przedsiębiorców oraz wytwórców. Wydarzenie ma także komponent rozrywkowy – liczne atrakcje, występy na plenerowej scenie m.in. lokalnych artystów.

4) Dożynki

To święto połączone z obrzędami dziękczynnymi za ukończenie zniw i prac polowych. Mocno osadziło się w polskiej tradycji jako forma wyrażania wdzięczności Bogu i ludziom oraz radosne zwieńczenie całorocznego wysiłku.

5) Inscenizacja Bitwy nad Wartą z września 1939 roku” na terenie Strońska i Belenia-Zagórzyc (Gmina Zapolice, Powiat Zduńskowski)

Bitwa nad Wartą jest jednym z kluczowych momentów we wrześniowej kampanii 1939 roku, a jej znaczenie w historii Polski zasługuje na szczególne upamiętnienie. Z tego względu w 2025 roku zorganizowano we współpracy z Samorządem Województwa Łódzkiego oraz Samorządem Gminy Zapolice inscenizację, która oddała hołd bohaterom tego wydarzenia, a także przybliżyła młodszym pokoleniom istotę naszej narodowej tożsamości i niezłomności w obliczu wojennego kryzysu. Naszym celem było stworzenie wydarzenia, które połączyło elementy edukacyjne, artystyczne oraz społeczne. Chcieliśmy, by inscenizacja była nie tylko widowiskiem historycznym, ale także miejscem spotkania różnych środowisk – miłośników historii, pasjonatów militariów, a także rodzin, które pragnęły wspólnie uczestniczyć w przeżywaniu ważnych momentów naszej przeszłości. Z tego powodu zależało nam na współpracy z instytucjami i organizacjami, które podzielają naszą misję kultywowania pamięci historycznej oraz mają ambicję wnoszenia wartościowych treści do przestrzeni publicznej.

4. Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe, zabytki przyrody i historię obszaru

Główną atrakcją przyrodniczo-turystyczną na terenie powiatu zduńskowolskiego jest Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki, który obejmuje południową część powiatu. Powierzchnia całego parku wynosi 25 330 ha. Przedmiotem ochrony są doliny rzek: Warty, Widawki, Grabi, Oleśnicy, Niecieczy i Wierznicy. W rejonie Strońska, na odcinku kilku kilometrów, szlak turystyczny wiedzie wzdłuż krawędzi głębokiej doliny Warty. Z wysokich brzegów, dochodzących nawet do 45 m, można podziwiać rozległe, przepiękne widoki, obserwować stare utwory wapienne. Strome zbocza, bogate w węglan wapnia, porastają murawy kserotermiczne, co stanowi dużą osobliwość w centralnej Polsce. Obszar parku jest niezwykle interesujący pod względem botanicznym. Działalność człowieka spowodowała tu stosunkowo małe zmiany. Szczególnie bogata flora łąkowa, bagienna i wodna daje schronienie wielu – niekiedy rzadkim – gatunkom zwierząt. Dla ptactwa wodnego mokradła parku są wymarzonym siedliskiem lęgowym, nie więc dziwnego, że trafiają się tu prawdziwe okazy przyrodnicze. Na terenie powiatu znajdują się również cztery rezerваты przyrody: ścisły rezerwat torfowiskowo-leśny „Korzeń” i trzy rezerваты leśne: „Wojśławice”, „Jabłecznik” i „Jamno”.

A. Szlaki turystyczne na terenie Powiatu Zduńskowolskiego

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, które realizuje zadania z zakresu turystyki kwalifikowanej, wytyczyło trzy szlaki turystyczne: dwa piesze i jeden rowerowy.

1) „Uroczyska i rezerваты” (czerwony – pieszy) – z ul. Juliusza 11 (parking) w Zduńskiej Woli przez rezerwat „Wojśławice” i „Jabłecznik” do stacji PKP w Męckiej Woli.

Rezerwat leśny Wojśławice – położony w gminie Zduńska Wola, leśnictwo Szadek, pow. 96,69 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu lasu o zróżnicowanych warunkach siedliskowych z udziałem jodły na pn. granicy jej naturalnego zasięgu. W rezerwacie występują trzy zbiorowiska leśne: grąd z jodłą, łęg jesionowo-olszowy oraz bór mieszany z jodłą. W bardzo bogatym podszyciu i runie występuje wiele gatunków roślin chronionych.

Rezerwat leśny Jabłecznik – położony w gminie Zduńska Wola, leśnictwo Andrzejów, pow. 47,29 ha. Cel ochrony: zachowanie fragmentu lasu o cechach zespołu

naturalnego z udziałem jodły, występującej tutaj na pn. granicy jej naturalnego zasięgu. W rezerwacie występują trzy zespoły roślinne: grąd jodłowy, bór mieszany z jodłą oraz suboceaniczny bór świeży.

2) „Wokół Zduńskiej Woli” (zielony – pieszy) – z dworca PKS w Zduńskiej Woli przez Kępinę, Zapolice, Strońsko, Beleń, Piaski do przystanku PKS na Porębach.

Rezerwat torfowiskowo-leśny Korzeń – położony w gminie Zapolice, leśnictwie Rembieszów, pow. 34,93 ha. Cel ochrony: zachowanie przepięknego, rozległego, otoczonego lasem torfowiska o charakterze przejściowym oraz fitocenozy olsu torfowcowego. Rezerwat ten jest miejscem życia wielu rzadkich, interesujących oraz chronionych gatunków roślin i zwierząt. Szczególnego uroku temu miejscu nadaje liczna populacja biało kwitnących grzybieni północnych (znanych jako lilie wodne), pokrywających znaczną powierzchnię torfowiska. Masowo występują tu również dwa gatunki rosiczek, żurawina, bagno zwyczajne oraz wiele innych roślin.

Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki – znajduje się na terenie powiatów: łaskiego, sieradzkiego, wieluńskiego, zduńskowolskiego. Powierzchnia 25,3 tys. ha. Utworzony w 1989 r. w celu objęcia szczególną ochroną dla potrzeb dydaktyczno-naukowych i krajobrazowych bezcennego, niepowtarzalnego i swoiście pięknego krajobrazu naturalnych dolin rzecznych Warty, Widawki, Grabi, Niecierzy i Oleśnicy. Wiele odcinków rzek, zwłaszcza Warty, ma charakter wyraźnych przełomów. Z ich krawędzi otwierają się efektowne ciągi widokowe na dolinę oraz meandrujące, pięknie otoczone bujną roślinnością naturalne koryta rzeczne. Cenna biologiczna obudowa rzek i strumieni, liczne starorzecza, torfowiska i tereny podmokłe z mozaiką dobrze wykształconych zespołów roślinności bagiennej, wodnej i szuwarowej, daje schronienie dla wielu, często bardzo rzadkich gatunków zwierząt. Szczególnie dla związanego z wodą ptactwa mokradła Parku to wymarzone lęgowe siedliska, nic więc dziwnego, że trafiają się tu prawdziwe skrzydlate osobliwości. Podstawowe przyrodnicze walory Parku związane są ze środowiskiem wodnym, jednak nie brak tu innych wartości, jak np. płatów kserotermicznych muraw i zarośli oraz ciekawych fragmentów borów i lasów liściastych. Występuje tu również wiele interesujących i cennych dla nauki procesów oraz struktur geomorfologicznych urozmaicających krajobraz Parku. Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki charakteryzuje się cennymi walorami przyrodniczymi, pięknym krajobrazem, ciekawą geologią oraz dużymi wartościami kulturowymi, co powoduje, że posiada on duże znaczenie naukowo-dydaktyczne i krajoznawcze.

3) *„W środku Polski – ziemia znana i nieznana”, zastąpiony od 2015 r. szlakiem „Skarby ziemi sieradzkiej i szlaku Kolbego” (niebieski – rowerowy)*

„W środku Polski – ziemia znana i nieznana” (stary szlak)

Przebieg: z dworca PKP Zduńska Wola Karsznice, Gajewniki, Dziadkowice, Szadek, rezerwat „Jamno”, Prusinowice, Wojsławice, Korczew, Zduńska Wola.

Rezerwat leśny Jamno – położony w gminie Szadek, leśnictwo Jamno, pow. 22,35 ha. Cel ochrony: zachowanie rzadko spotykanego w środkowej Polsce zespołu grądu wysokiego typowego z jodłą. Najstarsze, 150-letnie egzemplarze jodły osiągają tu wysokość 33 m. Flora rezerwatu jest bogata, z licznymi rzadkimi i chronionymi gatunkami.

„Skarby ziemi sieradzkiej i szlaku Kolbego”

Szlaki Ziemi Sieradzkiej składają się z czterech odcinków znakowanych kolorem niebieskim. Pierwszy z nich – Szlak św. Maksymiliana Kolbego – liczy ponad 62 km długości. Rozpoczyna się w Łodzi–Rudzie i prowadzi dalej przez Pabianice (miejsce zamieszkania świętego), Łask i Zduńską Wolę (miejsce jego urodzin i chrztu). Od Zduńskiej Woli prowadzi Szlak Skarbów Ziemi Sieradzkiej. Szczególnie godne uwagi na trasie są: Szadek z gotyckim kościołem p.w. Wniebowzięcia NMP i św. Jakuba Apostoła (1332-1335), Małków z klasycystycznym pałacem zbudowanym dla adiutanta Napoleona (przebywał tam także Władysław Reymont), Warta (liczne kościoły i zespoły klasztorne o kilkusetletniej historii), Marzenin (kościół z 1372 r.) i Łask (kolegiata z 1525 r.). Dodatkową atrakcją jest Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki oraz Zbiornik Jeziorsko, jeden z dwóch wielkich sztucznych akwenów w województwie łódzkim.

Łódzki Szlak Konny

Przez Powiat Zduńskowolski przebiega Łódzki Szlak Konny. Jest to najdłuższy – nie tylko w Polsce, ale i całej Europie – szlak konny nazwany imieniem majora Henryka Dobrzańskiego „Hubala”. Szlak składa się z dwóch pętli. Krótsza prowadzi przez powiaty sąsiadujące z Łodzią. Dłuższa (bardziej oddalona od samej aglomeracji) to ponad 1 000 km trasy łączącej największe ośrodki jazdy konnej, a więc i Gajewniki w powiecie zduńskowolskim, które dysponują doskonałym zapleczem infrastrukturalnym dla aktywnego relaksu jeździeckiego. Zaletą szlaku jest możliwość uprawiania różnorodnych form turystyki konnej: amatorskiej jazdy konnej indywidualnej lub grupowej, powożenia zaprzęgami; wozy

typu western, bryczki, sanie, jeździectwa zaawansowanego dla osób szukających ciekawych terenów, inscenizacji wydarzeń historycznych, hipoterapii.

B. Ciągi pieszo–rowerowe i ścieżki rowerowe

1) Pieszy szlak turystyczny „Wokół Zduńskiej Woli” – o długości 22 km, kolor zielony

Przebieg szlaku: Zduńska Wola (0,0) – Paprotnia (9,0) – Zapolice (13,0) – Strońsko (16,0) – Beleń (18,0) – Poręby (22,0).

Szlak wyznaczony kolorem zielonym biegnie przez miasto i jego okolice leżące na południe od Zduńskiej Woli. O jego atrakcyjności decyduje charakterystyczny dla dolin rzek Warty i Widawki krajobraz chroniony w formie Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki.

W Strońsku, na wysokim brzegu Warty, stoi jeden z najstarszych obiektów sakralnych Polski środkowej – romański kościół pw. św. Urszuli wybudowany w XIII w., później wielokrotnie przebudowywany.

Styl romański zachował się na zewnętrznej stronie prezbiterium i części nawy – widoczna jest tu romańska faktura murów oraz charakterystyczne okna. W kruchcie wmurowany jest półokrągły kamienny tympanon nieznanego pochodzenia. Przedstawia on bazyliuszka zjadającego szarańczę w obramowaniu plecionkowego ornamentu.

W sąsiedztwie kościoła zachowały się resztki parku podworskiego. Rosną tam okazale lipy, topole oraz jesion wyniosły – pomnik przyrody. We wrześniu 1939 roku na linii rzeki Warty toczyły się walki obronne. Na pobliskim cmentarzu znajdują się mogiły 283 polskich żołnierzy, głównie z 4. pułku Legionów oraz 30. pułku Strzelców Kaniowskich.

2) Pieszy szlak turystyczny „Uroczysk i rezerwatów” – o długości 16 km, kolor czerwony

Przebieg szlaku: Zduńska Wola (0,0) – rezerwat „Wojśławice” (6,0) – Wojśławice(8,0) – rezerwat „Jabłecznik” (12,0) – uroczysko „Andrzejów” (14,0) – Męcka Wola (16,0).

Szlak prowadzi przez zwarte kompleksy leśne i biegnie przez rezerваты przyrody „Jabłecznik”, „Wojśławice”, uroczysko „Andrzejów” do stacji PKP w Męckiej Woli, skąd do Zduńskiej Woli można wrócić pociągami Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej. Na szlaku warto zatrzymać się w Korczewie, gdzie w otoczeniu pomnikowych wiązków znajduje się XVIII-wieczny drewniany kościół parafialny pw. św. Katarzyny Aleksandryjskiej.

Jest to budowla orientowana, jednonawowa konstrukcji zrębowej. Wartość zabytkową posiadają barokowe ołtarze boczne z XVIII w. (drewno, snycerka).

3) Rowerowy szlak turystyczny „W środku Polski – ziemia znana i nieznana” – o długości 61 km, kolor *niebieski* (dawny szlak wytyczony przez PTTK)

Przebieg szlaku: Zduńska Wola Karsznice (0,0) – Skansen Lokomotyw (2,0) – Gajewniki (9,0) – Dziadkowice (16,0) – Szadek (19,0) – rezerwat „Jamno” (25,0) – Prusinowice (29,0) – Wojśławice (53,0) – Korczew (55,0) – Zduńska Wola (61,0).

Szlak zaczyna się na dworcu PKP w Karsznicach w pobliżu Skansenu Lokomotyw.

Stąd prowadzi na północ, aż do granic powiatu, by tam zmienić kierunek na południowy i wrócić do Zduńskiej Woli. Po drodze warto odwiedzić Szadek – historyczne miasto, lokowane w końcu XIII w., posiada cenny gotycki zabytek – kościół wybudowany w XIV w., trójnawowy, halowy, z gwieździstym sklepieniem nawy głównej.

Zachowała się gotycka polichromia z 1451 roku. Szczególnie pięknych jest pięć renesansowych ołtarzy z XVII wieku. Przy kościele stoi pochodząca z tego samego okresu dzwonnica, mająca charakter obronnej baszty.

Dalej szlak wiedzie w pobliże rezerwatu „Jamno”, chroniącego okazy 160-letnich jodeł w otoczeniu dębów, sosen i brzoź oraz Dziadkowic, gdzie rośnie ogromna trójpienna lipa. Ponadto warto zatrzymać się w Prusinowicach, gdzie w dawnym budynku szkolnym utworzono izbę muzealną, gromadzącą przedmioty związane z życiem wsi oraz w Wojśławicach gdzie w otoczeniu parku z cennymi okazami drzew i krzewów, w eklektycznym pałacu z początku XX w., mieści się Izba Regionalna z ciekawymi zbiorami z dziedziny materialnej kultury ludowej regionu sieradzkiego.

Przejście pieszo lub przejechanie rowerem tras turystycznych powiatu zduńskowolski da wiele satysfakcji i pozwoli odpocząć od miejskiego zgiełku.

4) Odcinek rowerowego szlaku „Skarby ziemi sieradzkiej i szlaku Kolbego”, kolor *niebieski* (nowy szlak wytyczony przez PTTK w miejsce rowerowego szlaku turystycznego „W środku Polski – ziemia znana i nieznana”)

Szlak rowerowy, który prowadzi rowerzystów przez prawie 200 km. Odcinek zduńskowolski, o długości ok. 42 km pozwala przejechać terenami o zróżnicowanej specyfice: lasy, łąki, miasta i wsie. Szlak jest kontynuacją szlaku Kolbego.

5) Odcinek rowerowego szlaku „Bursztynowego”, kolor *żółty*

Szlak bursztynowy – to szlak rowerowy, ciągnący się przez całą centralną Polskę. Historycznie, trasa ma blisko 2000 lat i była ważnym elementem handlu między przesłowiańskimi plemionami a Cesarstwem Rzymskim. Bezpośrednio w powiecie zduńskowolskim znajduje się mały wycinek trasy, warto jednak mieć świadomość jej istnienia i przejechać się nawet fragmentami znajdującymi się w ościennych powiatach.

6) Pieszy szlak „Walk nad Wartą” – o długości 55 km, kolor *niebieski*

Przez obszar Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki, który obejmuje południową część powiatu zduńskowolskiego, prowadzi Szlak Walk nad Wartą. 4 i 5 września 1939 r. w okolicach Belenia, Strońska i Zapolic stoczono najdłuższą – trwającą 27 godzin – bitwę jednostek Armii Łódź. Stanowiska obronne na linii Warty objęły pułki kaniowskie: 31 pułk Strzelców Kaniowskich z Sieradza, 30 pSK z Warszawy i 28 pSK z Łodzi.

Wobec przygniatającej przewagi wroga Polacy nie byli w stanie utrzymać pozycji, ale ich heroiczny opór, okupiony krwią wielu żołnierzy, uniemożliwił Niemcom szybki marsz w kierunku Łodzi i Warszawy. 261 obrońców naszej ziemi spoczywa na cmentarzu w Strońsku. Co roku, w pierwszą niedzielę września, przy kwaterze wojennej odprawiana jest msza święta i odbywa się Apel Poległych z udziałem asysty honorowej Garnizonu Sieradz.

Zachowane w rejonie Belenia i Strońska umocnienia obronne to sześć jednostronnych tradytorów, czyli schronów przeznaczonych do ostrzału bocznego. Były to lekkie konstrukcje żelbetonowe pod jeden ciężki karabin maszynowy systemu Browning wz. 30, obsługiwany przez 3-osobową załogę. Powierzchnia izby bojowej: 3,42 m²; grubość ściany czołowej: 1,20 m, tylnej: 0,55 m ścian bocznych i stropu: 1 m; strzelnica przeciwrykoszetowa, od strony przeciwnika chroniona uchem.

W ostatnich latach beleńskie bunkry stały się kanwą żywych lekcji historii. Głównym organizatorem rekonstrukcji walk obronnych w Beleniu Zagórzycach było Starostwo Powiatowe w Zduńskiej Woli. Brali w niej udział członkowie grup rekonstrukcji historycznych z całej Polski oraz żołnierze 15 Sieradzkiej Brygady Łączności, która jest spadkobiercą tradycji 31 pSK. Kilkutysięczna publiczność, zgromadzona w naturalnym amfiteatrze na stokach pradoliny Warty, doznawała niezwyklej wzruszeń, obserwując „teatr wojny” w autentycznej scenerii, odczuwając tragizm krwawych zmagania sprzed lat. Celem imprezy było z jednej strony oddanie hołdu bohaterom narodowym, a z drugiej – zaprezentowanie Wojska Polskiego w jego współczesnym wymiarze, towarzyszyły jej wystawy sprzętu wojskowego – dawnego i współczesnego – oraz materiałów i zdjęć dokumentujących wydarzenia z okresu II wojny i historii Jednostki Wojskowej w Sieradzu.

C. Pieszo–rowerowy szlak turystyczny utworzony w ramach unijnego projektu

*„Aktywna Dolina Rzeki Warty” – o długości 50 km (szlak **niebieski** „3 kultury 3 religie” – ok. 18 km, szlak **czerwony** „Sportowi w naturze” – ok. 20 km, szlak **zielony** „Przyłbice i rogatywki” – ok. 12 km.)*

Szlak tworzą trzy trasy oznaczone kolorami zielonym, niebieskim i czerwonym, o łącznej długości prawie trzydzieści kilometrów. Od północy powiatu, szlak rozpoczyna się w Wojsławicach, przebiega przez centrum miasta i kończy na południowej części, w miejscowościach Piaski i Zapolice. Każdy z trzech szlaków prezentuje historię i wielokulturową tradycję regionu, a dzięki uwzględnieniu Parku Krajobrazowego Międzyrzecza Warty i Widawki także jego walory przyrodniczo-krajobrazowe.

Szlak **niebieski** – szlak kulturowo-historyczny „3 kultury 3 religie”

Trasa prowadzi z Wojsławic, przez Zduńską Wolę, do Strońska. Głównym założeniem jest pokazanie pamiątek po społecznościach dawnej Zduńskiej Woli – polskiej, żydowskiej i niemieckiej, które wspólnie stworzyły wielokulturową tradycję miasta i powiatu.

Atrakcje turystyczne na tej trasie:

- Ruiny zamku rycerskiego w Wojsławicach
- Neoklasycystyczny dworek i pałac w Wojsławicach – dawne siedziby rodu Siemiątkowskich

- Szkolne Muzeum Regionalne w Wojsławicach – zbiory sztuki, tradycji i obrzędów ludowych
- Kościół parafialny w Korczewie pw. św. Katarzyny z początku XVIII wieku
- Cmentarz żydowski w Zduńskiej Woli
- Ratusz Zduńskowolski
- Bazylika Mniejsza pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Zduńskiej Woli
- Park Miejski w Zduńskiej Woli
- Kościół Ewangelicko-Augsburski z II połowy XIX wieku w Zduńskiej Woli
- Muzeum – Dom Urodzenia Świętego Maksymiliana Marii Kolbe w Zduńskiej Woli
- Skansen Lokomotyw w Zduńskiej Woli Karsznicach
- Muzeum Historii Miasta Zduńska Wola
- Punkt Widokowy w Strońsku
- Kościół św. Urszuli w Strońsku razem z Parkiem Dworskim

Szlak **czerwony** – sportowy „*Sportowi w naturze*”

Trasa, w założeniu rowerowa, prowadzi ze Zduńskiej Woli, przez Zapolice, Strońsko, Beleń i Piaski. Rzeźba terenu, zwłaszcza w miejscowości Beleń, sprawia, że trasa może okazać się dość wymagająca dla osób nieprzyzwyczajonych do jazdy rowerem (spore nachylenie terenu na niektórych odcinkach).

Atrakcje turystyczne na tej trasie:

- Zbiornik retencyjny Kępina
- Park Miejski w Zduńskiej Woli
- Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki
- Punkt Widokowy w Strońsku

- Kościół św. Urszuli w Strońsku razem z Parkiem Dworskim

Szlak **zielony** – patriotyczny „*Przyłbice i rogatywki*”

Trasa prowadzi ze Zduńskiej Woli, przez Piaski i Beleń, do Strońska. Głównym założeniem jest pokazanie historii lokalnej, od czasów średniowiecza po współczesność. Prowadzi między innymi wzdłuż linii Warty, gdzie toczyły się w 1939r. walki obronne. Trasa pokonywana rowerem może okazać się wymagająca (zwłaszcza w Beleniu) dla początkujących rowerzystów.

Atrakcje turystyczne na tej trasie:

- Park Miejski w Zduńskiej Woli
- Schrony z 1939 r. w Beleniu
- Cmentarz z monumentem polskich żołnierzy poległych w kampanii wrześniowej
- Kościół św. Urszuli w Strońsku razem z Parkiem Dworskim
- Punkt Widokowy w Strońsku

D. Funkcjonowanie Stajni Gajewniki jako obiektu historycznego oraz miejsce organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych

Stajnia Gajewniki to rozległy i malowniczo położony ośrodek jeździecki oraz rekreacyjno-eventowy znajdujący się w miejscowości Gajewniki w Gminie Zduńska Wola, Powiat Zduńskowolski. Jest to miejsce, które łączy profesjonalne zaplecze dla jeździectwa z ofertą wypoczynkową i szerokim wachlarzem wydarzeń sportowych, kulturalnych oraz okolicznościowych. Cały obiekt funkcjonuje w otoczeniu łąk, pastwisk i terenów leśnych, co nadaje mu spokojny, naturalny charakter i sprawia, że jest atrakcyjny zarówno dla miłośników koni, jak i osób szukających przestrzeni do organizacji imprez z dala od miejskiego zgiełku.

Podstawą działalności Stajni Gajewniki jest zaplecze jeździeckie. Ośrodek oferuje pensjonat dla koni z przestronnymi, jasnymi boksami, regularną opieką, odpowiednim żywieniem oraz dostępem do padoków i pastwisk. Infrastruktura obejmuje krytą ujeżdżalnię, place treningowe oraz zaplecze techniczne, co pozwala na całoroczne treningi, szkolenia i zawody. Dzięki temu stajnia jest miejscem chętnie wybieranym zarówno przez właścicieli

koni, jak i przez organizatorów imprez sportowych o charakterze regionalnym i ponadregionalnym.

Istotnym elementem funkcjonowania ośrodka są regularnie organizowane zawody jeździeckie. W Stajni Gajewniki odbywają się m.in. halowe parkury otwarte, zawody skokowe oraz wydarzenia w innych dyscyplinach jeździeckich, często zgodnie z obowiązującymi przepisami sportowymi. Imprezy te przyciągają zawodników, trenerów i publiczność, a dzięki zapleczu noclegowemu mogą mieć charakter kilkudniowy. Oprócz typowo sportowych wydarzeń jeździeckich organizowane są także szkolenia, warsztaty oraz seminaria tematyczne, w tym zajęcia związane z innymi formami aktywności ze zwierzętami.

Stajnia Gajewniki to jednak nie tylko konie i sport. Ośrodek pełni również funkcję miejsca wypoczynku i spotkań towarzyskich. Na jego terenie dostępne są pokoje noclegowe oraz całoroczny domek do wynajęcia, co umożliwia pobyty weekendowe, wyjazdy rodzinne, obozy czy dłuższe szkolenia. Uzupełnieniem oferty jest kameralna przestrzeń barowa, sprzyjająca spotkaniom integracyjnym, rozmowom i mniej formalnym wydarzeniom.

Bardzo ważnym obszarem działalności Stajni Gajewniki jest organizacja imprez okolicznościowych i eventów. Ośrodek dysponuje dużą salą bankietową, mogącą pomieścić nawet około 180 osób, wyposażoną w zaplecze gastronomiczne, nagłośnienie i przestrzeń sceniczną. Dzięki temu w stajni regularnie odbywają się wesela, jubileusze, komunie, bankiety oraz imprezy firmowe i szkoleniowe. Charakter miejsca, łączący rustykalny klimat z profesjonalną organizacją, sprawia, że wydarzenia te mają niepowtarzalną atmosferę.

Na terenach zielonych Stajni Gajewniki organizowane są także imprezy plenerowe, pikniki rodzinne oraz wydarzenia integracyjne. Przestrzeń umożliwia przygotowanie koncertów, ognisk, pokazów, warsztatów i stref rekreacyjnych. Przykładem są wydarzenia sezonowe i tematyczne, takie jak festyny czy obchody Nocy Świętojańskiej, które łączą elementy muzyczne, rękodzielnicze i lokalne tradycje. Ośrodek często współpracuje przy takich inicjatywach z lokalnymi organizacjami i instytucjami.

Dodatkową atrakcją są przejażdżki bryczką, kuligi zimą, trasy spacerowe oraz możliwość organizowania zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Dzięki temu Stajnia Gajewniki jest miejscem wielofunkcyjnym, które może pełnić rolę centrum sportowego, rekreacyjnego, szkoleniowego i kulturalnego jednocześnie.

Podsumowując, Stajnia Gajewniki to rozbudowany ośrodek, który wykracza daleko poza tradycyjne pojęcie stajni czy stadniny. To miejsce, w którym profesjonalne jeździectwo spotyka się z turystyką, wypoczynkiem i bogatą ofertą wydarzeń – od zawodów sportowych, przez szkolenia i pikniki, aż po duże imprezy rodzinne i firmowe. Dzięki połączeniu naturalnego otoczenia, dobrej infrastruktury i doświadczenia organizacyjnego, Stajnia Gajewniki stanowi ważny punkt na mapie regionu zarówno dla miłośników koni, jak i dla organizatorów różnorodnych imprez, m.in.:

- **Festiwal Jeździecki w Gajewnikach** – dwudniowe zawody jeździeckie z konkurencjami skoków przez przeszkody, zaprzęgami jedno- i parokonnymi, konkursami zręczności, maratonem, pokazami ujeżdżenia i innymi atrakcjami towarzyszącymi (np. orkiestra, pokazy kaskaderskie).
- **Regionalne zawody w skokach przez przeszkody** organizowane sezonowo – to klasyczne zawody z konkursami w klasach LL, L, P i innych, podzielone na dni startowe (z treningami i opłatami boksowymi).
- **Regionalne zawody w wołyżerce artystycznej** – turnieje i konkursy wołyżerki, czyli akrobatyki/tańca na koniu, które odbywały się m.in. w sezonie jesiennym i nad którymi patronat objął Powiat Zduńskowski.

Wartość historyczną Stajni Gajewniki wynika z zachowania autentycznej substancji zabytkowej, czytelności układu przestrzennego oraz ciągłości funkcji związanej z hodowlą i użytkowaniem koni, a także z jej znaczenia w krajobrazie kulturowym i historii lokalnej.

III. Podsumowanie

Atrakcje przyrodnicze i kulturowe powiatu, a także rozpoznawalność jego miejscowości w skali województwa skłaniają do ich wykorzystywania na cele turystyczne. Turystyka jest gałęzią interdyscyplinarną, pobudzającą rozwój wielu towarzyszących jej dziedzin, zwłaszcza usług, co pozwala na systematyczny rozwój gospodarczy. Istotną cechą potencjału turystycznego powiatu zduńskowolskiego jest również różnorodność oferty oraz niewielki poziom bezpośredniego konkurencyjności między sobą poszczególnych lokalizacji.

Samorząd powiatu będzie dążył do budowania ponadlokalnej współpracy na rzecz wykorzystania wszystkich walorów regionu zduńskowolskiego. W tym celu zasadnym jest animowanie aktywności samorządów lokalnych oraz innych podmiotów działających w obszarze turystyki w celu promocji i rozwoju atrakcji turystycznych.

Zarówno powiat, samorządy gminne, jak i podmioty komercyjne powinny podejmować starania o tworzenie oraz podnoszenie jakości i dostępności infrastruktury turystycznej. Chodzi tu zarówno o obiekty noclegowe – hotele, pensjonaty, schroniska, jak i o atrakcje turystyczne, sportowe, rekreacyjne oraz o infrastrukturę podnoszącą jakość pobytu. Rozwój infrastruktury przyczyni się do rozszerzenia oferty turystycznej powiatu.

Podobnie duże znaczenie ma aktywność i współdziałanie różnych podmiotów w zakresie promocji oferty turystycznej. Poprzez udział w targach i wydarzeniach związanych z ruchem turystycznym propagowana będzie oferta dla gości. Dzięki koordynacji kalendarza wydarzeń goście otrzymają znacznie poszerzone możliwości atrakcyjnego spędzenia czasu.

W rozwijaniu potencjału turystycznego należy szczególną uwagę poświęcić temu, by produkty turystyczne były jak najściślej związane z lokalnymi tradycjami. Kultywowanie i promocja typowych dla regionu obyczajów i tradycyjnych wyrobów służyło będzie nie tylko poprawie atrakcyjności dla turystów, ale i utrzymaniu tożsamości własnych mieszkańców.

Autentycznie głębokie bogactwo i różnorodność oferty turystycznej powiatu została dostrzeżona w szeregu dokumentów i planów związanych z rozwijaniem turystyki na obszarze poszczególnych gmin oraz na terenach ponadgminnych.

Uczestnictwo w kulturze rozumiane jest jako twórczy lub odbiorczy udział jednostki w zjawiskach kultury poprzez przyswajanie ich treści, używanie ich dóbr, jak również tworzenie nowych jej wartości oraz odtwarzanie i przetwarzanie tych istniejących. Partycypacja kulturalna pozwala na zaspokajanie wyższych potrzeb człowieka, stanowi więc niezwykle ważny element ludzkiej egzystencji.

Podstawową formą organizacyjną prowadzenia działalności kulturalnej są instytucje kultury. Głównym zadaniem wszelkiego rodzaju instytucji kultury jest popularyzacja kultury wśród

społeczności. Świadczenie usług kulturalnych wymaga zapewnienia odpowiedniej infrastruktury, której jakość powinna być stale dostosowywana do zwiększających się potrzeb i oczekiwań jej użytkowników. Dążąc do zapewnienia mieszkańcom wysokiej jakości usług kulturalnych, samorząd prowadził będzie działania w zakresie rozwoju powiatowych instytucji kultury poprzez ich modernizację i doposażenie. Ponadto samorząd podejmie starania w zakresie rozwoju zasobów kultury oferowanych przez instytucje kulturalne oraz ułatwiania dostępu do nich.

Na terenie powiatu działalność prowadzą również inne niż powiatowe instytucje kultury, których działalność przyczynia się do poszerzania oferty kulturalnej o zasięgu powiatowym i regionalnym o nowe treści. Samorząd wspierał będzie ich działalność oraz promował realizowane przez nie przedsięwzięcia.

Upowszechnianie kultury, czyli rozszerzanie zasięgu oddziaływania dóbr kultury, stanowi cel działań wszystkich instytucji kultury. Jest to jednak proces wymagający wykorzystania zintegrowanych rozwiązań. Dlatego też warto podjąć współpracę z podmiotami odpowiedzialnymi za realizację zadań o charakterze kulturalnym w zakresie rozpowszechniania oferty kulturalnej wśród mieszkańców. Ważnym działaniem w tym zakresie będzie stworzenie i koordynacja kalendarza imprez kulturalnych odbywających się na terenie powiatu. Racjonalne planowanie wydarzeń kulturalnych przyczyni się do podniesienia atrakcyjności oferty kulturalnej, a co za tym idzie, zwiększenia liczby uczestników przedsięwzięć o charakterze kulturalnym. Należy dążyć do umożliwienia wszystkim mieszkańcom i innym osobom przebywającym na terenie powiatu wzięcia udziału w organizowanych wydarzeniach kulturalnych. Współdziałanie instytucji kultury powinno przejawiać się również w zakresie promocji wydarzeń kulturalnych odbywających się na terenie powiatu. Wspólne działania promujące ciekawe przedsięwzięcia mają szansę wpłynąć na wzrost zainteresowania dostępną ofertą kulturalną oraz przyczynić się do wzrostu aktywnego uczestnictwa w kulturze mieszkańców.

Głównym założeniem Powiatowego Programu Opieki nad Zabytkami dla Powiatu Zduńskowolskiego na lata 2024-2027 było dążenie do poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego z zachowaniem krajobrazu kulturowego, promocja zasobów i walorów dziedzictwa kulturowego Powiatu Zduńskowolskiego, co przyczyni się do upowszechnienia lokalnej kultury, zacieśnienia więzi z regionem, podtrzymywania tradycji regionalnych oraz podniesienia atrakcyjności turystycznej Powiatu Zduńskowolskiego. W efekcie, wdrożenie Programu wpłynęło na stan obiektów ujętych w gminnych ewidencjach zabytków, podniesienie ich rangi i walorów historycznych oraz wzmocnienie tradycji regionalnych, co ma przełożenie na aktywizację mieszkańców w działaniach na rzecz zachowania dziedzictwa regionalnego i kulturowego. Przedstawione sprawozdanie jest sprawozdaniem częściowym obejmującym okres dwóch lat. Podejmowane przez Powiat Zduńskowolski wskazane w treści niniejszego sprawozdania liczne działania promocyjne, kulturalno – rekreacyjne, edukacyjne, a także te o charakterze informacyjnym z pewnością przyczynią się do wzrostu zainteresowania kulturą regionu, a same obiekty, poprzez ich

stan techniczny i wizualny, będą dawały namacalne świadectwo bogatej historii Powiatu Zduńskowolskiego.

STAROSTWO POWIATOWE
W ZDUŃSKIEJ WOLI
ul. Złotnickiego 25
98-220 ZDUŃSKA WOLA

Opracowanie:

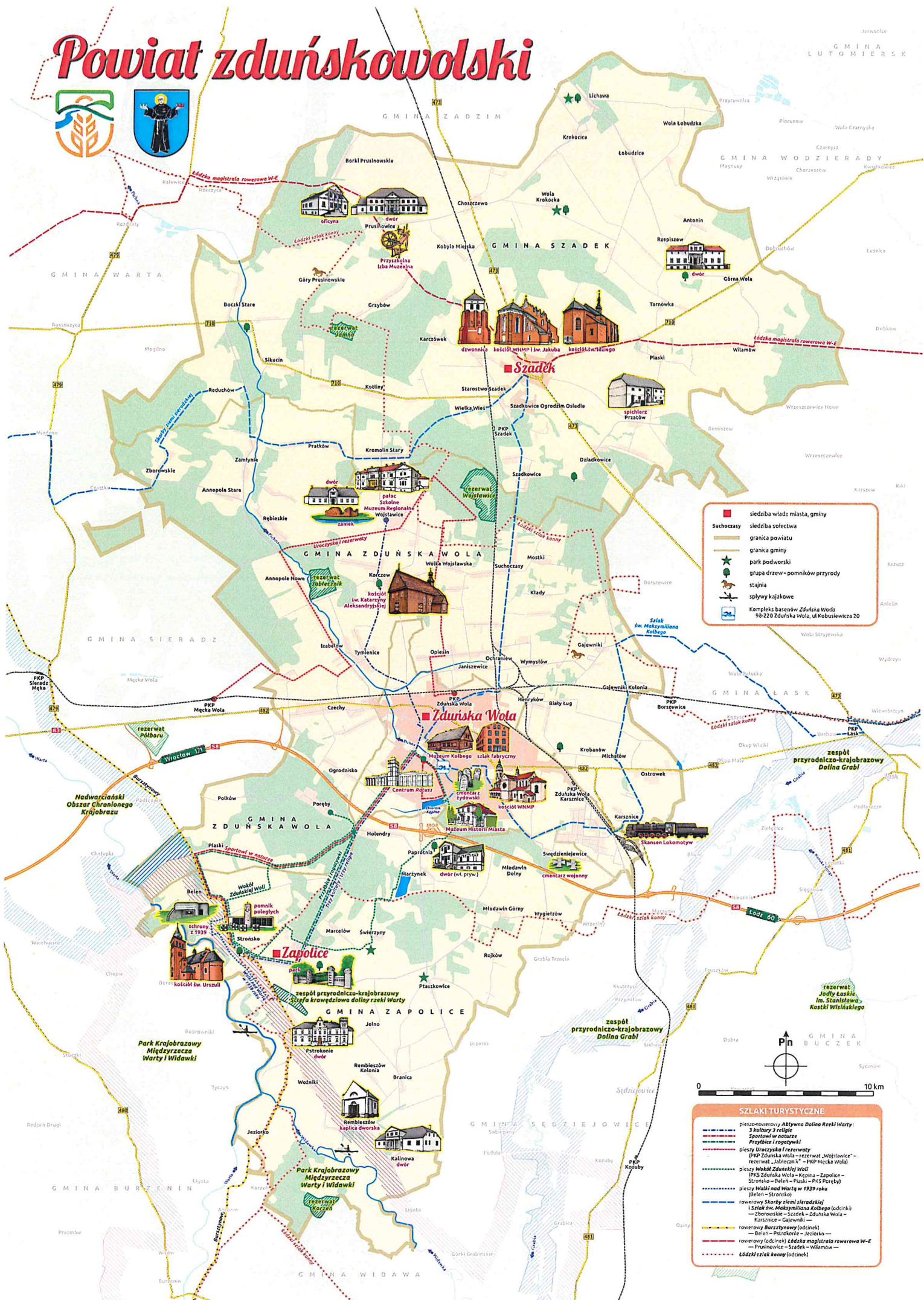
Wydział Spraw Społecznych, Promocji, Kultury i Sportu

Starostwa Powiatowego w Zduńskiej Woli

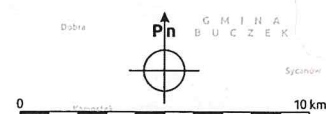
Smutek 17.

Powiat zduńskowolski

- siedziba władz miasta, gminy
- siedziba sołectwa
- granica powiatu
- granica gminy
- ★ park podworski
- ★ grupa drzew - pomników przyrody
- ★ stajnia
- spływy kajakowe
- Kompleks basenów Zduńska Wola
90-220 Zduńska Wola, ul. Koszowiecka 20

- ### SZLAKI TURYSTYCZNE
- pieszoconny **Aktywna Dolina Rzeki Warty**:
3 kultura 3 religie
Sportowcy w naturze
Przyroda i gospodarka
  - pieszy **Uroczyska i rezerwat**
(PKP Zduńska Wola - rezerwat „Majówko” -
rezerwat „Jabłonica” - PKP Męka Wola)
  - pieszy **Wątek Zduńskiej Woli**
(PKS Zduńska Wola - Kępna - Zapolice -
Stronisko - Belen - Paski - PKP Poręby)
  - pieszy **Wątek nad Wartą w 1939 roku**
(Belen - Stronisko)
  - rowerowy **Stary szlak strażacki**
i **Ścieżka św. Maksymiliana Kolbego** (odcinki)
— Zduńskie - Szadek - Zduńska Wola -
Karsznice - Gajewniki
  - rowerowy **Bursztynowy** (odcinki)
— Belen - Piskochów - Jezioro -
— Zduńskie - Szadek - Zduńska Wola -
— Prusinowice - Szadek - Włomów
  - Łódzki szlak konny (odcinki)

